

Posamezna številka stane 2 kroni.

Naročna lista: Celo leto 35 din., pol leta 18 din., četrt leta 9 din. Izven Jugoslavije: Celo leto 65 din. Inserati ali oznanila se računajo po dogovoru; pri večkratnem inseriranju primeren popust. Upravišтво sprejema naročnino, inserate in reklamacije. Telefon interurban šte. 115.

STRAŽA

NEODVISEN POLITIČEN LIST ZA SLOVENSKO LJUDSTVO

28. šte.

Maribor, dne 8. marca 1922.

Letnik XIV.

Nekaj enakopravnosti.

Iz govora poslanca Jugosl. kluba gosp. dr. Gosarja na 29. seji narodne skupščine:

Fakta v našem javnem političnem življenju dokazujejo, da nismo enakopravni. (Živahni ugovori v središču. Klici: »Više imate prava nego mi!«) Baš vaši protesti in vzkliki proti mojim trditvam jasno dokazujejo, da so tudi med vami taki, ki smatrajo naše kraje za kake angleške dominione. (Klici: »To kažete samo vi! To nije istina!«) Gospodje, vzemimo samo vzglede iz našega javnega življenja, pa poglejmo kaj nam ti vzgledi kažejo! (Stjepo Kobasica: »Slovenci imajo svega više nego Srbi u Srbiji.« — Dolgotrajen nemir. — Predsednik zvoní.)

Uradniško vprašanje.

Vzemimo za vzgled uradniško vprašanje! Gospodje, mi smo že tri leta ujedineni, kakor pravimo, pa imamo vendar v uradniških plačah še velike razlike. (Medklic: »Pa i u Srbiji ima razlike u plati činovnika u posameznim krajevima.«) Take razlike imamo tudi pri nas. Toda govor ni o tem, marveč imam v mislih to da se pravi: Ti si iz sela onstran Save, zato dobiš manj plače nego oni, ki je doma tostran. (Stjepo Kobasica: »Pa i činovnici u Bosni nemaju iste plate kao u Srbiji.«) Saj jaz ne govorim samo za Slovenijo, jaz govorim za ves prek.

In še nekaj moram k temu omeniti: G. finančni minister zahteva v načrtu finančnega zakona za novi budget kredite, da more postaviti inšpektore nad finančnimi delegati v novih pokrajinah. (Dr. Ščerov: »Vi bi hteli sami vladati, zato Vam je krivo, ako imate kontrolu.« — Nemir.) Kaj pomeni to? To ne pomeni po mojem prepričanju nič drugega nego nezaupanje našim uradnikom. In to boli morda še bolj nego razlika v plači. (Medklic: »Pa zar nema Slovenaca u beogradskim ministarstvima!«) Gospodje, tudi na ta medklic lahko odgovorim. Informirajte se samo, koliko slovenskih uradnikov je n. pr. v ministrstvu zunanjih zadev ali kakšne so razmere v vojski v tem oziru.

Invalidske in dijaške podpore.

Pa pojdemo k izdatkom ministristva za socialno politiko! Vsakdo izmed nas je globoko prepričan, da imajo invalidi pravico na primerno podporo. To stoji. (Medklic: »To je bolešno pitanje.«) Vem, da je to bolešno vprašanje. Toda, gospodje, jaz vendar ne morem razumeti razliko med invalidom, ki je doma nekje v Srbiji, in med onim, ki je doma v preku. Po mojem mnenju stoji stvar tako-le: Najprej mislim, da niti Srbijanci niti prečani v ogromnem številu slučajev niso šli v vojsko prostovoljno; vsaj zelo težko bi bilo ugotoviti, kdo je šel prostovoljno in kdo prisiljeno. To je ena stvar. Druga pa je ta-le: ko je granata vojaku odtrgala roko v Karpatih ali pri Solunu, je bilo to vseeno; bolelo je i enega i drugega. (Medklic: »Pa sada neka se dade onome, koji je bio ranjen u Krpatima, više penzi je!«) Tega nikdo ne predlaga. Vsemoz je reči: Vaš vojak pri Solunu je imel vsaj zavest, da se bori in da trpi za svojo domovino. (Medklic: »On kaže: Vaš vojak!«) Takrat je bil vaš. Pa recimo: Sumadinec, da se ne bomo prepirali, ali je bil naš ali vaš? Naš vojak je pa poleg tega, da ga je bolelo, moral še preklinjati Nemca, ki ga je nagnal v strelni jarek. (Valerijan Pribičević: Zašto se nije javio za dobrovoljca?«) Pa mar so bili vsi v Rusiji! Te stvari navajam samo radi tega, da podkrepim svojo trditev, da v tej državi še nismo enakopravni. Ako hočete še nadaljnjih dejstev za dokaz moji trditvi, se informirajte v prosvetnem ministristvu, kakšne podpore dobivajo dijaki iz Srbije in kakšne oni iz preku, in sicer to pri študiranju v tuzemstvu kakor tudi v inozemstvu.

Neenakost pri davkih.

Če bi pogledali nekoliko globlje v številke, ki kažejo, koliko davkov plačajo percentualno prečani in koliko se

jih plača v Srbiji, bi našli velike razlike. Žalibog, se to ne da zanesljivo ugotoviti na podlagi našega budgeta. (Medklic: »A koliki porez je platila Srbija u krvi? Kažite nam to!«)

Dobro, gospodje, pa dajmo še o tem govoriti! Napravimo čisto mizo in jasen račun! Recimo: da imate vi pravico, nekaj zahtevati kot odškodnino za naše osvobodjenje. S tem tega seveda še ne priznam. Tudi v tem slučaju moramo priti enkrat na čisto, da vemo, koliko moramo plačati in koliko imate vi pravico zahtevati. Mi se ne branimo, storiti nasproti vam in državi svoje dolžnosti. Mi smo hoteli že v svojem ustavnem načrtu napraviti čiste račune. Če bi se bil kdo izmed gospodov potrudil, da bi bil preštudiral ta naš načrt, bi bil videl, da smo hoteli prevzeti ogromen del bremen na svoje rame in dati državi kar ji gre.

Četudi se za naše načrte nikdo ni brigal, je vendar gotovo, da moramo enkrat priti do jasnosti, kaj smo državi dolžni in kaj imamo pravico od nje zahtevati. Tega pa ne moremo najti ne v budgету, ne v ekspoziciji finančnega ministra, ki sam prizna, da so številke v vseh njegovih knjigah fiktivne.

Omejitev obrača v bolnicah v Sloveniji.

Voz naše državne uprave drži vedno bolj navzdol. Kar se v nobeni kulturni državi ne zgodi, zgodilo se je v Jugoslaviji. Največji reveži na svetu, bolniki, naj sedaj pomagajo rešiti zavožene državne finance. Mej tem se bodo pa še nadalje nakupovali krasni salonski vozovi, bodo dobivali ministri za njih brezplodno delovanje ogromne plače, razne »porodice« bodo živele na račun države, stroške pa naj plača siromak. Država ima nebroj nepotrebnih drugih izdatkov; ali mora ravno siromak nositi bremena? Vajeni smo doživeti marsikaj v naši državi, navadili smo se tudi že nekolkio balkanskih razmer, a da bo tako daleč prišlo, se nismo nikdar nadejali. Vajeni osvobodjenja, ujedinenja smo tako daleč prišli, da moramo zatvoriti bolnice vsled pomanjkanja državnih sredstev. Preverjeni smo, da se je naš zdravstveni odsek le s teškim srcem odločil za taki odlok. A sile so ga privedle do tega. Radovedni smo, kaj se je v drugih pokrajinah ukrenilo. Odlok zdravstvenega odseka za Slovenijo se glasi:

»Težak položaj naših zdravstvenih zavodov povzročen vsled splošne draginje in nezadostnih sredstev nalaga odseku že poldrugo leto trajne skrbi in skrajne napore za zboljšanje tega položaja. Ker so bili vsi poskusi finančno stanje naših bolnic sanirati več ali manj brez uspeha in ker so se v zadnjem času pojavile zapreke, ki resno ogrožajo vzdrževanje obrata je odsek, razmotrivajoč položaj moral priti do sledečih ugotovitev in sklepov:

Za denarno poslovanje državnih zdravstvenih zavodov so merodajni krediti naprošeni v letu 1919 in odobreni z proračunom za leto 1920/21, povišani z malenkostnim naknadnim kreditom.

Proračun za leto 1921/22, ki naj bi tvoril podlago za gospodarstvo bolnic v tekočem letu še doslej ni bil odobren. Kredite proračunene v budžetu za leto 1921/22 in kakor rečeno do sedaj še niti dovoljene, so pa v teku poldruga leta draginske razmere že davno prehiteli in bi tudi ti krediti tačas nikakor več ne odgovarjali sedanjí faktični potrebščini.

V številkah izraženo sme odsek za celoletne redne materijalne izdatke trošiti:

1. po proračuni za leto 1920/21 3,181.625 Din.; 2. naknadno dovoljeni kredit v znesku 1,000.000 Din. Celotno torej 4,181.625 Din. ali v dvanajstih izraženo mesečno okroglo 348.500 Din.

Do tega zneska sme odsek razpolagati in ne smejo izdatki bolnic presegati ta budžetsko dovoljeni kredit. V kolikor niso ti proračunjeni izdatki kriti

z neposrednimi dohodki bolnic (oskrbina, donosi gospodarstva, itd.) krije primanjkljaj do proračunjenega kredita država iz državnih sredstev. Čim bolj se torej dohodki bolnic približajo proračunsko dovoljenim izdatkom tem manjši prispevek države.

Povprečno se nahaja v naših bolnicah dnevno 1600 bolnikov v oskrbi. Stroški za bolnika in dan so znašali v drugem polletju 1921 povprečno po 12.50 Din. (v Ljubljani 15.25 Din., Maribor 14.75 Din., po drugih zavodih 9 do 12 Din.) Nasproti tem izdatkom je pa bilo doslej in previdno tudi še do konca junija na razpolago in dovoljeno po 7.26 Din. za bolnika in dan. Povprečni primanjkljaj znašal je torej v drugi polovici 1221 dnevno in na bolnika 5 Din. 24 p. Torej pri 1600 bolnikih 8384 Din. dnevnega oz. 251.520 Din. mesečnega primanjkljaja.

Odsek je tekom leta 1920/21 kakor tudi letos opetovano opozarjal mero da na »mesta, na to dejstvo in prosil zvišanja kreditov. V nadi, da se bode povsem utemeljenim prošnjam vendar le ugodilo, obdržal je odsek v letu 1921 obrat v bolnicah v prejšnjem obsegu, in potrošil v nasprotju z vsemi proračunskimi predpisi več nego je bil upravičen. Prošnje odseka pa žal niso imele zadostnega uspeha. Ker ni bilo sredstev za poravnava raznih računov na razpolago, naraslo je bolnicam pri raznih dobaviteljih koncem leta 1,280.000 Din. dolga. Razven vrednosti premičnin in nepremičnin nima odsek nikakih sredstev za kritje tega dolga.

Vsled poslabšanja naše valute in vspešno zvišanja cen v letu 1922 je pa postalo med proračunjenimi in faktično potrebnimi izdatki za bolnika še večje. Povprečno je treba računati za materijalne redne stroške enodnevnih oskrbe bolnika okroglo in povprečno na 14 Din. Pri enakem številu bolnikov bode znašal dnevni primanjkljaj napram dosedanjemu proračunskemu kreditu 8736 Din. mesečni pa 262.140 Din.

S temi številkami in dejstvi mora odsek računati in je izključeno, da bi se mogel obrat v naših bolnicah pri teh razmerah še nadalje vzdrževati v dosedanjem obsegu.

Razpoložljivi kredit zadošča sedaj le za preskrbo dnevnega stanja 850 bolnikov, nikakor pa za 1600 bolnikov. Ministristvo narodnega zdravja je sicer odseku brzojavno obvestilo o dovolitvi naknadnega kredita v znesku 500.000 Din. za mesec marc in april od katerega bode na bolnice odpadlo morda 400.000 Din. ostalo pa za blaznico. Mesečni kredit bi se torej dvignil še za daljnih 200.000 Din. in omogočil še daljnih 50 oseb. Število oskrbovancev je torej treba omejiti na dnevno 900 k večjemu 1000 oseb.

Dasi se odsek zaveda težkih posledic, ki bi jih povzročila omejitev obrata in vendar prisiljen v očigled nezadostnim sredstvom in nemožnostim nabavljanja potrebščin na up sledeče ukreniti:

V vseh bolnicah Slovenije, ki so v državni upravi, je izdatke in sprejem bolnikov omejiti na neobhodno potrebo. Lahko bolae in one katerih oskrba je doma mogoča je iz bolnice odpustiti. V bolnicah Brežice, Murska Sobota, Ptuj, Slovenjgradec je bolnike tekom meseca marca odpustiti in le one sprejemati, kateri so nujno potrebni bolniške oskrbe in je njih ozdravljenje pričakovati do konca meseca marca. Z 1. aprilom se označeni štirje zavodi začasno zatvorijo, in bode za sprejem bolnikov na razpolago le bolnice v Ljubljani, v Mariboru in v Celju. A tudi v teh zavodih je sprejem omejiti le na nujne slučaje.

Glede definitivnega osobja v prej navedenih štirih zavodih se bode pravočasno odredilo. Nestalnemu režijskemu osobju v teh zavodih je s prvim marcem za vsak slučaj odpovedati enomesečno službo. Obdržati je le ono osobje, katero je za varstvo inventarja, vzdrževanje poslopij, tehničnih naprav in ekonomije neobhodno potrebno.

Poštnina v državi SHS pavšalirana

„Straža“ izhaja v ponedeljek, sredo in petek. Uredništvo in upravištvo je v Mariboru, Koroška cesta šte. 5. - Z uredništvom se more govoriti vsak dan samo od 11. do 12. ure dopoldne. Rokopisi se ne vračajo. Nezaprite reklamacije so poštnine prosta. Telefon interurban šte. 115.

Politični pregled.

KRALJEVINA SHS.

Parlamentarne počitnice radi vladne lenobe so započele, ter bodo trajale do 22. t. m. Skupščini niso bili predloženi predlogi, o katerih bi imela razpravljati, zato jo pa pošljejo domov, da bodo imeli vladinovi dovolj časa in prilike, brez kontrole vršiti razne temne posle. Finančni minister, ki je naletel vsepovsod na zelo ostro kritiko radi odluka o moratoriju, se postavlja po robu, svojega predloga noče umakniti, in zato je tudi mnogo pripomogel do teh počitnic. Če stvar ne gre po njegovi volji, se pa buni in ljubše mu je, da se vse odloži, kakor pa, da zmaga razsodnost in poštenje. Pasič je sedaj vendarle sprejel memorandum Hrvatskega bloka in tudi on pravi, da je najbolje, v tej zadevi sploh ničesar ukreniti. V znamenju popolne negativnosti se sploh gibljejo vse vladne sile. Negacija najvažnejših vprašanj, zmedenost, frazerstvo in odlaganja to je vse, v čemur se še udeležujejo. Komisija, ki vrši pregled uradništva v svrhu redukcije, je ugotovila, da so številke in službene razdelitve v proračunih popolnoma napačne ter da je mnogo oddelkov, ki imajo več nezasedenih uradniških mest, za katera so pa načelniki že lansko leto prejeli plače. Vladne stranke se zatekajo k terorju in razni gardisti in obranovci, ki so divjali do sedaj po Dalmaciji in Bosni, se pojavljajo sedaj že v Osjeku.

POLJSKA.

Vsled boja, ki so ga pričeli poljski nacionalisti zoper Ponikovskega radi Vilne, je vlada naznanila maršalu Pilsudskemu svoj odstop. Ta je to ostavko sprejel. — Poljska javnost ima za vstop v malo antanto malo veselja, listi pišejo odločno proti. Vzrok leži v tem, da poljski režim noče tekmecev v naklonjenosti od francoske strani. Poljska vlada je več davno francoski vazal ter misli, da je najboljšje ostati v kurzu, za katerega se je odločila.

JAPONSKA.

Kakor je Francija v Evropi, tako je Japonska v Aziji država najhujšega imperijalizma. Japonski vojni minister je izjavil, da niti misliti ne more na kako znižanje svoje vojske.

ANGLEŠKA.

Proti Lloyd Georgu se je začela ostra politična kampanja in Lloyd George je bil že na tem, da odstopi. V tej kampanji ima seveda Francoska svoje prste, ki vodi agitacijo proti angleškemu premijerju z vso močjo, ker ve, da ima na angleški konferenci več zaslomb za smernice evropske politike kot pa japonski imperijalizem.

Beleške.

Angleška sodba o jugoslovanski politiki in Pasiču. Znani veliki prijatelj Jugoslovanov: Anglež Seton-Watson — Scotus Viator — je napisal v »Novi Evropi« ostro sodbo o sedanjí oficijelni jugoslovanski politiki in njenem nositelju Pasiču. Pravi, da se Jugoslavija ni mogla otrestiti predvojnih političnih klik, ampak je danes bolj nego kdaj prej v njihovih rokah. O sedanjí vladni koaliciji pravi, da si je načelno popolnoma nasprotna med seboj in da jo drži skupaj samo želja, da obdrži v rokah celotno oblast v državi. Ta »nesveta alianca« je s kupčijami z raznimi malimi skupinami pridobila večino za vidovdanske ustavo. Jugoslovanska politika sploh ne temelji na nobenih načelih, ampak jo po svoji glavi vodi Nikola Pasič. To je predstavnik tistih nesrečnih političnih metod, intrigantstva, zahrbit-

nosti, krivih obljub, ki so dale besedi »Balkan« v politiki tako neprijeten pomen. Komur je znano delovanje Pašića med vojno, pa tudi poprej in pozneje, kdor ve, kako je izpodbijal celo lastne pristaje, če so delali po svoji vesti, ta do njega ne more imeti niti trohice zupanja. Seton-Watson končuje svojo izjavo z izrazom trdne vere v Jugoslavijo, ki pa ne sme več hoditi po tej poti, na kateri ji preti popolna demoralizacija in še druge nesreče. Pota današnje politike mora takoj zapustiti, da ne bo prepozno. — Tako dober prijatelj našega naroda, ki je za časa svetovne vojne zastavljal vse svoje sile v pravično rešitev jugoslovanskega vprašanja. Ta mož ima v Angliji veliko vpliva in po celem svetu dober sloves, sedaj pa si lahko mislimo, kako svet na naše razmere gleda. Sodba tega bistrega opazovalca in iskrenega prijatelja jugoslovanstva je ravno to, kar mi že tako dolgo in neprestano ponavljamo.

»Seljačka« politika. Pod gornjim zaglavjem je revolverski »Balkan« pribil tako značilen uvodnik, da ga nikakor ne moremo prepustiti pozabljenju. Pisec dotičnega članka zatrjuje, da so vse skrbi naših državnikov skoncentrirane okoli dobrobiti — kmetijskih slojev. Člankar povprašuje, ali je to pravično, da kmetje (v Srbiji) ne plačujejo skoraj nikakih davkov, dočim se »varošanom« (meščanom) lomijo kosti pod težo davčnega vijaka, grozne draginje itd. »Pojdite — tako piše člankar — med naše zemljoradnike, na zborovanja, sestanke, svatbe, in videli boste razkošje v pravem pomenu besede. Zenske se nosijo v »svili in »skupocenim stofovima«, noge jim tičijo v lakastih čevljčkih, in če primerjate ta luksuz s predvojnimi siromaštvom seljstva, dobite pravo sliko ekonomskega »propadanja« našega seljaka.« — Mi bi pristavili tole opazko: Tako je v Srbiji, kjer se poslanci vseh strank bojijo nezaupanja širših slojev. Svoje volilce ščitijo pred zviševanjem direktnih davkov, oseboto zemljiškega, zato pa trpijo v veliko večji meri naši »prečanski« kmetje in delavni sloji...

Naši državniki že uvidevajo potrebo božje pomoči. Gospodarsko in finančno smo že tako daleč, da je prišla naša vladna gospoda do prepričanja: sami ne znamo dalje, treba pomoči od zgoraj. Ministrstvo ver bo v najkrajšem času pozvalo predstavnike vseh naših verskih konfesij, da skupno sestavijo molitev za božjo pomoč naši državi.

Bonbonska afera v Novem Sadu. V »Dunavu« čitamo, da je nekaj radikalnih gospodov osnovalo 1. 1919 v Novem Sadu tovarno bonbonov, katero so patrijotično krstili z nazivom »Srbija«. Ta tovarna je dobro poslovala, dokler je dobivala sladkor zastoj ali pa po zelo nizki ceni iz oddelka za prehrano in pa iz mestne aprovizacije. Ljudstvo ni dobilo sladkorja, ker je vse požrla fabrika, ko pa so se vse sladkorne zaloge izpraznile, je bilo tudi obratovanje v patrijotični tovarni konec, pa gospodje so itak prišli na svoj račun, bonbončiki so jim pripravili par dobrih milijonov.

Židovska stranka. Židovi iz Novega Sada hočejo osnovati v naši kraljevini posebno čifutsko stranko. V to novo stranko se bodo vpisali židovi cele naše države, katerih je 200 tisoč. To novo stranko je treba pohvaliti, ker imamo v naši državi še premalo strank. Krožijo glasovi, da se bodo tudi cigani, ker so doznali za nstanovitev židovske stranke, se odločili, da se samostojno politično organizirajo. Program te ciganske stranke bo: Naša država še ni dovolj okradena. Kradimo, dokler moremo!

Babja junake imenuje Protičev »Radikal« »napredno-nacionalno« mladino v Dalmaciji, ki jim dela žalostna slava italijanskih fašistov skomine in hočejo v Jugoslaviji igrati slončino vlogo, toda samo proti Hrvatom namesto proti Italijanom. Ako so ti gospodje — piše »Radikal« — tako veliki rodoljubi, evo jim še vedno Reke, pa naj se tam pokažejo junake. Pa kaj pomagajo pametne besede, ko toliko oblastnikov dela na tem, da se omladina zastruplja ter raznim samodržcem vdinjajo tolpe, ki z dejanskim nasiljem podpirajo fašistovsko politiko. Dokler bo trajal ta režim, bodo tudi izgredi in divjaštva na dnevnem redu.

Šandal Cicvarić—Pribičević. Cicvarić je, kakor že omenjeno, nazval v svojem listu »B. Dnevnik« pokojno Protičeveo soprogo — prostitutko in Protič je objavil na to v svojem listu sledečo

izjavo: »Moj prvi odgovor. — Nočem napraviti napake kot pokojni Drašković ter se obrniti do psihopatološkega tipa, ki je krščen na ime Krsta Cicvarić, da prevzame odgovornost za vse skandalozne žalitve, ki jih s svojim podpisom objavlja ter meni in moji rodbini podtika. Meni je za vse to moralno in materialno odgovoren minister — nič vredni in kriminalni tip, ki čuje na ime Svetozar Pribičević in ki vse te izpade narača. — Vsi oni, ki se z njim pajdašijo ter ga trpijo med seboj, naj se ne držejo približati se mi ali pa mi celo ponujati roko. Tudi naj ne mislijo, da bo kedaj moja noga ali pa noge kakega člana moje rodbine prestopila njihov prag.« Ta izjava je dovolj ostra in razumljiva, po Beogradu se o njej dosti govori, zbudila je veliko senzacijo, Pribičević pa — molči. Ne gre ne pred sodnijo in ne pred javnost, samo k svojim ožjim pristajem se je zopet zatekel in pripravljala se je nekaka manifestacija v njegovo obrambo. Javnost je ostala hladna, na shod je prišlo samo nekaj študentov, ki opravljajo demokratom batinaške in agitatorske posle, Pribičevićev oproda poslanec Wilder je govoril, do manifestacije pa ni prišlo. Pribičević je v velikih stiskah, hušji moralni udarci se še pričakujejo, kakor to že Protičeva izjava z naslovom »Moj prvi odgovor«, sama obeta. Da vidimo, vprašati se pa moramo: ali bi bilo še kje druge mogoče, da bi tako označen in obtožen človek še vršil ministrsko službo?!

General Wrangel košato nastopa po Beogradu ter deli avdijske. Razni listi prinašajo razgovore z njim in vidi se, da si uspešno kadijo in laskajo. Wrangel pozna n. pr. samo Srbijo, kraljevina SHS še ni v njegovem geografičnem znanju. Vedno govori, kako so njegovi ljudje v Srbiji, kako so zaposleni na srbskih šolah, srbskih uradih itd. Pa še marsikaj važnejšega se vidi iz Wrangelovih izjav. Novinarjem je dejal, da je še 140.000 njegovih ljudi na potu iz Carigrada v razne države. Vsi Wrangelovci so v nekaki akciji in tudi Wrangel ni prišel baš v tem času samo slučajno v Beograd, pripravlja se genovska konferenca in Wrangel ščuje sedaj naše politike k protiruski politiki na genovski konferenci.

Bomba v Golobokem ali kako nastanejo atentati in zarote. »Politika« št. 4977 prinaša mično zgodbo, ki je pa tudi zelo značilna. Šefa javn varnosti Laziću zazvonil telefon, oglasi se okrožni načelnik iz Smedereva ter poroča, da je zvedel od načelnika iz Palanke, kako je bomba neznanih zločincev treščila v hišo nar. poslanca Stankovića v Golobokem ter obila 9 oseb. Sodnik in zdravnik iz Palanke sta že na mestu, da vodita »iztrago«, načelnik se pa tja odpravlja. »Šef varnosti« naroči, naj se preiskava kar najbolje izvede, naj ostane do njenega zaključka vse tajno in naj se mu o poteku poroča. Sam je pa seveda to tajnost tako držal, da so že v pol ure po vseh klubih o tem govorili, eni kot o zaroti neke tajne, prevratne roke, drugi pa iz partijskega stališča, kako bi se dalo to izrabiti v agitacijo, kdo bo izsledil ubitega, kdo mu bo na grobu govoril i. t. d. »Šef« Lazić je že nervozen, končno se pa telefon oglasi. »No, kaj je? — Halo, halo —.« »Ah, gospodin šef, grdo smo naselili, nič ni!« Stvar je namreč ta-le: Sodnik in zdravnik sta čisto zahajala k Stankoviću v Goloboko na pijačo, žene so se pa doma jezile in ko so sedaj vsi drugi izgovori propadli, sta se žejna veljaka zatekla k laži, češ, morama tja službeno, ker je nekdo bombo vrغل v hišo. Žene so to kc blisk raznesle po celi Palanki, načelnik si je zbral močno patroljo ter oddi jal z njo na mesto »zločinca«. Iz precejšnje oddaljenosti mu je že odmeval krik in vik iz »nesrečne« hiše nasproti, ko je pa stopil na prag, je pa videl, da ni ne bomb, ne žrtev, temveč razposajena družba pri polno obloženi mizi. — Najprej se je jezil, ko je javil svojemu kolegu v Smeredevo, da je vse samo babja kvanta, pozneje se je pa pomiril, saj imamo še več takih »zarot« in treba se je na vse navaditi.

Nove svetinje. Naša vlada ima pri vseh svojih številnih in težavnih poslih in celo v teh žalostnih časih še časa dovolj, da misli na nova odlikovanja. Izdati hoče neke posebne svetinje, ki jih dobé vsi oni naši državljani, ki so si priborili na ta ali oni način velike zasluge za našo državo in narodno ujedinjenje. Za nekaj bo to dobro. Bomo vsaj videli, kdo ima po mnenju sedanje

vlade »velike zasluge« za našo državo in narodno ujedinjenje. Za našo državo imajo mnogi velike zasluge, za narodno ujedinjenje pa svetinj menda ne bo treba, ker tega narodnega ujedinjenja nikjer ne vidimo. Imamo pač državno ujedinjenje, a narodnega ujedinjenja mi, ki sedaj živimo, ne bomo učakali. O novih svetinjah pa to-le: svetinje, ki jih bo delila sedanja vlada, se bodo delile po volji vlade, ne po velikosti zaslug za našo državo. Prepričani smo, da bi dr. Krek, ko bi še živel, dobil gotovo od sedanje vlade svetinjo desetega razreda. Sicer pa bi jo, če bi mu dali tudi svetinjo prvega razreda, sedanji vladi itak vrnil. To je prvo. Drugo je pa to: če res vlada nima drugega dela, naj izdaja svetinje za zasluge kakor hoče, kmalu bo itak prišel čas, ko bodo volilci naše države izdali nove svetinje. Te svefinje se bodo delile pa tistim, ki imajo velike zasluge za sedanje žalostne razmere v državi. Razume se, da se te svetinje ne bodo prepe njale na prsa, ampak na — hrbet!

Kava v uradih. Pred nedolгим časom je bilo brati, da v Beogradu kuhajo kavo tudi v uradih. Srbi uživajo na turški način skuhanu kavo in sicer v velikih množinah. Ker je kava sedaj hudo draga in vsak dan dražja, bi bilo zanimivo vedeti dvojno. Prvič, na čegav račun pijejo južni bratje kavo v uradih? Morebiti na državne stroške in so nazadnje še kje nestalne cene kave vzrok, da minister Kumanudi ne spravi skupaj točnega proračuna, ker mu najbrž iz različnih uradov prihajajo različni računi za velike množine na turški način skuhanu kave. Drugič, od kot pa jemljejo uradniki čas, da srebljejo na turški način skuhanu kavo v uradih? Po naših nazadnjaških mislih so uradi za to na svetu, da se v njih dela. Seveda, če ima »vremena« (časa) za kavo v uradu, ima još više vremena za rešitev uradnih poslov! Srečna kraljevina Srba, Hrvata i Slovenaca, po kateri se cedi kava po uradih in sicer na turški način skuhanu!

Birokratska spretnost. »Pokret« piše: V Beogradu je v zalogi državne tiskarne izšel državni kalendar. Meščan gre v knjižarno Gece Kona v Beogradu, da si ta kalendar nabavi. Knjižar mu odgovori: »Ga nimam. Morate se obrniti na državno tiskarno s prošnjo, kolekovanu z 2 dinarji in 5 dinarjev za rešitev. Kadar Vam bodo prošnjo rešili, lahko dobite kalendar v magacinu državne tiskarne za 65 dinarjev. Knjižarna ga pa ne prodajajo, ker država ne da provizije.« Tako knjižar. Ta kolosalna ideja o prodajanju državnih kalendarjev je gotovo vzklija v neki posebno taksirani glavi ter bo vsled nje morala postaviti država v dveh letih nov magacin za neprodane kalendarje.

Dnevne novice.

Našim naročnikom in čitateljem! Ker mora upravništvo plačevati davek od vsake društvene prireditve, priobčene bodisi v uredniškem ali v inseratnem delu lista, bomo v bodoče v našem listu priobčevali samo taka društvena poročila, vabila i. t. d. katerim bo priložen znesek po 2 Din bodisi v denarju, v znamkah ali kolkih.

Naši poslanci za vojaške begunce. Pred kratkem smo poročali, kako so se zavzeli poslanci Jugosl. kluba pri vojnem ministrtvu za amnestijo slovenskih vojaških beguncev. G. vojni minister je odgovoril klubu, da bodo slovenski fantje, ki so pobegnili od vojakov, od njega predlagani v pomiloščenje. Fantje se lahko zopet vrnejo v domovino ter isti služijo.

Z ozirom na vesti, da se bodo ukinile bolnice v Ptuj, Brežicah, Slovenjgradcu in v Murski Soboti je interpeliral zdravstvenega ministra narodni poslanec dr. Hohnjec.

Zakonska zveza med demokrati in socijalskimi. Naši demokrati životarijo poligamično politično življenje s samostojnimi in socijalskimi. Politično sorodstvo prvega kolena med demokrati in samostojnimi je dejstvo, katerega sta zapečatila dr. Kukovec, dr. Žerjav, Kmet. list, Jutro in Narod. Gosp. dr. Kukovec je govoril svojim dragim v nedeljo v Ptuj in izrekel o skupnosti demokratov s socijalskimi tole besedo: »Slučajev sodelovanja socijaldemokratov (z demokrati) že danes ne manjka. Glede današnje ustave, glede razdelitve države korakoma skupaj«. Z drugimi besedami: socijalskimi tole besedo: »Centralistični grobokopi slovenske sa-

mostojnosti, njenih financ in gospodarstva kot demokratije. Dr. Kukovec postaja zanimiv v svojih odkritjih in nepremišljeni gostobesednosti, ki ga »odlikuje« pred vsemi drugimi politiki.

Narodni poslanec g. Franjo Žebot bo poročal na Jožefovo po prvem cerkvenem opravilu o političnem položaju v Zrečah pri Konjicah. Popoldne istega dne bo govoril g. poslanec na občnem zboru bralnega društva v Konjicah.

Duhovniška vest. Č. g. Anton Zupanič, kaplan v Grižah je premeščen v Kozje.

To so junaki! Naš politični starosta Pašić zopet nekaj boleha. Ministrski svet, ki se briga tudi za bolezen svojega predsednika, je bil mnenja, naj se pošlje Pašića v Delnice na oddih. Kakor hitro pa so slišali radikali ime Delnice, so odločno protestirali in zahtevali, da se pošlje očeta Pašića kam drugam, ker v Delnicah je bil ustreljen Drašković.

Organisti-glasbeniki! Prvo glavno zborovanje »Društva organistov in glasbenikov za Slovenijo« se vrši v torek po sv. Jožefu, dne 21. marca 1922 ob pol 9. uri zjutraj v Narodnem domu v Celju. K temu glavnemu zborovanju je dovoljena polovična vožnja na južni in državnih železnicah v Sloveniji v Celje in nazaj. Vsak udeležnik zborovanja se mora pri žel. blagajnah in v vlaku izkazati z društveno člansko legitimacijo, katero že imajo vsi redni člani društva. Na državnih železnicah kupi vsak udeležnik pri vstopni postaji celi vozni listek v Celje, kateri mu bo veljaven tudi za povratno vožnjo. Vozni listek se mora na celjski postaji toraj obdržati (ne oddati) s pomočjo čl. legitimacije. Na južni železnici pa se z izkazom čl. legitimacije na obe strani kupi pol. vozna karta. Kdor še članske legitimacije nima, naj isto nemudoma pri društvu naroči in prijavi k istemu svoj pristop. Društvo ima sedež v Petrovčah pri Celju.

Aliagića bodo obesili danes v sredo zjutraj ob 6. uri. Javno razglasenje smrtni kazni in njene potrditve raz najvišjega mesta je bilo prečitano včeraj ob 9. uri v sodni dvorani v Zagrebu. Ker je toliko narodnih poslancev se zaman potrujevalo v Beogradu, da rešijo smrti Aliagića, se je obrnil v soboto njegov zagovornik brzjavno naravnost na kralja s prošnjo: ako se že Aliagića ne pomilosti, ga naj vsaj ustrelijo, a ne obesijo. Odgovora do danes, ko beležimo te vrste, ni bilo. Rabelj, ki je že dospel iz Sarajeva v Zagreb, je tudi podpisal prošnjo za pomiloščenje.

Akademski omladina za pomiloščenje Aliagića. Dne 6. t. m. se je sestala akademski omladina ob 11. uri dopoldne ne oziraje se na strankarsko pripadnost na dvorišču zagrebske univerze. Pri tej priliki se je sestavila prošnja na kralja za pomilostitev Aliagića. Nekoliko demokratiških fašistov je hotelo zborovanje razbiti na ta način, da so s svojim vikom in krikom motili govornike. Ob pol dvanajstih uri je hotel rektor zaključiti zborovanje, a dijaki niso hoteli narazen. Ogromna večina zagrebske omladine, izvemši nekaj demokratiških fašistov, je enoglasno sklenila: kralju se odpošlje brzjavka s prošnjo za pomilostitev Aliagića. Po Hrvatskem govorijo, da je naš Rabelj demokrat!

Hrvatski Sokol v Zagrebu 5. t. m. se je vršila v društvenih prostorih Sokolskega društva na Wilsonovem trgu 48 redna skupščina hrvatskega sokolstva. Kakor smo že svojčas poročali, se je zagrebska »župa« z nekaterimi drugimi izločila iz takozvanega Jugoslovanskega sokolskega saveza. Razlogi izstopa so bili pred vsem političnega značaja. Spočetka, takoj po ujedinjenju, je sicer še vladala med zagrebskimi Sokoli neka vzajemnost, toda kmalu nato so si skočili v lase. Srbijanci in petolizci iz vladnih strank so ostali v Bogovičevi ulici, Hrvati pa so si na Wilsonovem trgu osnovali svojega Sokola. Na zadnji seji so si nadejali naziv »Hrvatski Sokol« in sklenili osnovati »Hrvatski sokolski savez« kot protitež proti vladnemu »Jugoslovanskemu sokolskemu savezu«. Velika dvorana je bila nabito polna raznih delegatov in članov, — Sokolsko društvo na Wilsonovem trgu šteje 4000 članov — izvolil se je nov odbor, kateremu predseduje starosta Hamuš, skiepoma pa so zapeli navdušeni zborovalci »Lijepa naša domovina« ter se razšli. Člani tega Sokola so izključno pristaji v Hrvatskem bloku združenih strank.

Z razdelitvijo države na oblasti nimajo centralisti nikjer sreče in zahvale. Če določijo to ali ono mesto za sedež oblasti, takoj se vzdigne vihar raznih protestov največ iz vrst lastnih pristašev. Peščica centralistov v Črni gori se glede sedeža oblasti, ki se bo imenovala zetska, še do danes ni mogla sporazumeti in sedaj so se oglasili še Turki iz bjelopolskega okrožja, ki nočejo na noben način pod črnogorsko ali zetsko oblast, temveč hočejo ostati združeni z muslimanskim življenjem novega Pazarja. Bjelopolski Turki so poslali celo v Beograd deputacijo, ki je to izjavila ter še pristavila, da se vsi Turki raje izselijo ali pa potegnejo v hosto, če se jim ne ugodí!

Kdo zagovarja Pribečevića? Protić je podkuril g. Svetovzarju s svojimi odkritji tako vroče pod podplati, da je ta pri vsej svoji demokratski debeli koži začel misliti, kako bi se vsaj na videz ter nekoliko opral pred javnostjo. Za beograjsko demokratsko omladino so sklicali 6. t. m. na željo g. Prebečevića zborovanje. Dnevni red zborovanja je bilo umazano perilo g. Prebečevića z ozirom na ministre zveze s Hercegonjo. Na shodu je nastopil kot perica nek žid in g. poslanec Wilder. Pečat zborovanja je bil miren razhod omladine brez sicer običajne manifestacije za g. Svetovzarja. Pribečević bo moral pred sodnijo, kjer ga pa lahko doleti kaj človeškega.

Divjašvo in barabska pisava »B. Dnevnika« je začela političnim krogom v Beogradu vendarle presedati, četudi gospodje niso tankočutni. Direktor tega lista Cicvarić pa presega že vse meje, začel je napadati žene svojih političnih protivnikov in celo mrtvim ne prizanaša. Ko govori o vodstvu radikalne stranke, Pašića je namreč že napol pokopal, omenja Ljubo Jovanovića in Stojana Protića ter trdi, da sta bili njuni soprogi — prostitutki. Omeniti treba še to, da je Protićeva žena lani umrla. To podlo pisanje se po Beogradu najrazličnejše komentira. Na svoji seji so radikali izrekli oster protest proti tako barabski pisavi in pozvali so novinarsko udruženje, da proti temu nastopi.

Vse dogovorjeno in naročeno. Govori se, da je skandalozno pisanje »B. Dnevnika« naravnost naročeno od vlade, da dobi s tem pretvezo za najreakcionarnejši načrt o reformi tiskovnega zakona. Cicvarić je to naročilo dobro izvršil, nakopičil je v svojem listu umazanosti, ki celo Beogradčanom presejajo, vlada pa pridno pripravlja reakcionarni tiskovni zakon.

Posvečenje šibeniškega škofa. Pred dnevi se je vršilo v Rimu slovesno posvečenje novega šibeniškega škofa o. Mileta. Sicer je v Rimu posvečenje katkega škofa nekaj precej navadnega, toda to posvečenje je bilo zelo slovesno kar znači, kako poznan in čisljen je novoposvečeni škof v rimskih krogih. Posvetil ga je v baziliki sv. 12 apostolov kardinal Merry del Val. Navzoči so bili 3 nadškofi, več škofov, generaldominikancev, generalfranciškancev ter opat-primas benediktincev. Navzoč je bil še tudi naš poslanik pri sv. Stolici

dr. Barkotič, številna jugoslovanska kolonija v Rimu, med temi 6 slovenskih in 6 hrvatskih klerikov iz »Germanikuma«, rektor tega zavoda itd. Novoposvečeni šibeniški škof je prejel od svojih častilcev celo vrsto dragocenih daril, cerkvenih predmetov, knjig, dva zlata prstana, zlato verižico z zlatim križcem, škofovsko palico itd. Po končanih obredih je pa bil obed, katerega se je udeležilo veliko število posvetnih in duhovnih dostojanstvenikov.

Ogrožena prehrana Dalmacije. Dalmatinskim okrajem, osobito vsem krog Zagore in nekaterim otokom, grozi glede prehrane katastrofa. Na trg se prinese malenkost živeža, ki se pa prodaja po tako visokih cenah, da jih je naravnost nemogoče plačati. Težkoče pa so tu ti z ozirom na dovoz prehrane. Eden vagon fižole je rabil iz Rume v Bos. Brod cele 3 mesece. Za mesto Split je naročila neka veletrgovina z živili 50 vagonov razne prehrane. Od teh že naročenih vagonov je odpotovalo iz Osjeka 25 pred 1 mescem, a še danes niso dospeli do Bos. Broda. Zaloge prehrane za Dalmacijo so že tako izčrpane, da lahko dežela izhaja z živežem pri največji štednji kakih 15 dni. Dolžnost merodajnih faktorjev je, da odpomorejo ubogi Dalmaciji kar najhitreje, ker nazadovolje med narodom močno raste in ga ni mogoče udušiti niti z lepa, še manj pa nasilnim potom.

Dalmacija v našem taboru. V kateremkoli kraju se prikaže kak poslanec, ki je član Jugoslovanskega kluba, je od ljudstva navdušeno pozdravljen. Na številnih shodih so se ljudje izrekli, da nočejo ničesar vedeti o razdiralnem delu demokratov, fašistov in drugih sličnih zgagarjev. Na vseh teh shodih se je lahko vsak prepričal, da je Dalmacija po ogromni večini v našem taboru.

Jugoslovanski detektiv med internacionalno roparsko bando. Na Dunaju je bilo zadnji čas več prav drznih razbojniških napadov, pred par dnevi se se je pa iz ponesrečenega napada na trgovca Gorskega razvila cela kriminalna senzacija. S storilcem Ellen-om vred so zajeli še druge člane internacionalne roparske bande, ki se je bavila tudi s ponarejanjem čekov, bankovcem in še z drugimi pustolovščinami. Banditi so zelo pisana družba: eden je general Wranglov oficir, ki se izdaja za trgovca iz Odeze, drugi francoski poročnik, potem neki Radović, ki se je predstavljaval za trgovca z železnino, neka Marija Ivanovna iz Sofije in končno Milan Ladjo- vič iz Velesa, ki je bil nekaj časa detektiv bolgarskega, potem pa — SHS poslanistva. Zopet lep primer, kako ljudje vse pri nas vršijo »zaupljive« in policijske službe.

Sal v vođo radi podnarednika. — Minulo soboto so našli potniki na obrežju Donave pri Kamenici (blizu Novega Sada) vojaško puško in pismo. V pismu je bilo zabeleženo, da zapušča puško vojak Joca Milović, ki je ob 3. uri zjutraj skočil v Donavo s samomorilnim namenom. Kot povod samomora navaja stalno trpinčenje od strani podnarednika. Ubogi vojak ni mogel dalje prenašati

muk in si je rajši sam vzel življenje. Truplo utopljenca še niso našli.

Celi agrarni urad pod ključem. Ministrstvo za agrarno reformo je pustilo aretirati vse uradnike agrarnega urada v Oroslamušu. Ta urad je pomeveril bogzna koliko milijonov dinarjev. Ker so bile pomeverjene svote tudi za beograjsko v velikem odpuštljivo gospodo preveč visoko milijonske, je odredilo ministrstvo za agrarno reformo aretacijo celotnega urada. Uradnike in vse knjige so izročili sodišču v Veliki Kikindi.

Wrangel v Beogradu. Generala Wrangla so pozdravili ob priliki njegovega prihoda v Beograd na kolidvoru ruski predstavnik g. Strandman, načelnik Wranglovega štaba general Šatilov, zastopnik Pašića g. Milan Stanković in mnogo ruskih beguncev. Wrangel je delil avdijence v ruskem poslanstvu. Sprejel je tudi beograjske novinarje in jim zaupal, da je glavna njegova skrb, da zaposli ruske begunce. Iz Mangroda še bo osrečilo našo kraljevino 1500 novih Wranglovcev. Ti zaposleni ruski begunci bodo čakali pri nas tako dolgo, da napoči čas osloboditve in potem bodo pohiteli vsi v svojo domovino, da jo oslobode. (To se pravi: Wranglovci ostanejo pri nas stalno.) Slava nam!

Ladjedelnica v Splitu. Iz Splita poročajo, da bosta tamkaj kmalu zgradila brata Martinolič veliko ladjedelnico. Brata Martinolič sta posedala doslej svojo ladjedelnico na Lošnju, ki je pa radi italijanske okupacije obsojena na popolno brezdelnost. Splitska ladjedelnica bo za ono v Kraljevici druga v naši državi.

Številna odlikovanja. Beograjski listi pišejo, da bo ob priliki poroke našega kralja podpisan ukaz v številnih odlikovanjih. Med odlikovanci bo baje okrog 500 učiteljev.

Letošnji solnčni mrk. Dne 21. septembra t. l. bo solnce mrknilo. Mrk bo popolen v Avstralji, v Indijskem oceanu, in v južni Aziji. Solnčni mrk bo trajal 6-4 minut, kar je razmeroma precej veliko.

Nove pridige dr. Opeka. Pred kratkim smo ocenili dve zbirki dr. Opekovi pridigi. Ravno kar je izšla nova zbirka z naslovom: »Od dveh grehiv. Trinajst govorov za moralo«. Ti govori obravnavajo poželjenje mesa (nečistost) in poželjenje oči (teženje za posvetnim dobičkom), torej dva poveljna greha, ki sta se strašno razpasla v današnjih dnevih. Ta zbirka pridig se torej odlikuje razen po vrlihah prejšnjih zbirk zlasti tudi po svojih aktualnostih. Dobiva se v prodajalnici Nišman v Ljubljani za Din 8-50, po pošti pa Din 9-50. Naklada 1.—3. tisoč kaže, kako so te zbirke našle razumevanje pri občinstvu.

Djaška kuhinja v Celju je prejela 500 K od g. Fr. Zagoršaka, župnika na Ptujski gori, ki jih je nabral na srebrni poroki Fr. in Ter. Žunkovič ter gostiji Jak. in Roze Zdolšek. Enaka deleža sta prijeli Dij. kuhinji v Ptuj in v Mariboru. Srčna hvala!

Studijska knjižnica v Mariboru.

Pred kratkim smo čitali v časopisju, da se je v Skoplju s pomočjo meščanstva ustanovila javna knjižnica. Toliko pogojev, gmotnih in moralnih, kakor v Skoplju, je gotovo tudi v našem Mariboru. Naše mesto sicer ni sedež vseučilišča kakor Skoplje, vendar potreba javne knjižnice pri nas ni prav nič manjša kakor tam. V Mariboru imamo celo vrsto učnih zavodov in raznih oblasti, tukaj je osredotočeno mnogo inteligentnih sil, ki so brez večje knjižnice kratkomalo obsojene v brezdelje. Taka knjižnica bi naj ne služila samo kratkočasju, marveč pred vsem resnemu literarnemu delu, pri čemur seveda občeprisvetna svrha in zabavna lektira ni izključena. Podlaga za takó knjižnico je v Mariboru že dana in sicer ne morda šele zadnji čas, marveč že takrat, ko se še nikomur ni sanjalo, da v 20. stoletju dobimo lastno državo.

L. 1903 se je ustanovilo v Mariboru »Zgodovinsko društvo«, ki je takoj začelo zbirati muzejske zbirke pa tudi knjižnico. Nemški listi so takrat strupeno napadali ustanovitev tega društva, češ, da pomenja nov korak za ločitev Slovenskega Stajerja. Instinktivno so Nemci prav čutili velik pomen tega podjetja.

Društvo se je pa imelo boriti ves čas svojega obstanka z velikimi težavami radi pomanjkanja prostorov in malomarnosti slov. občinstva. Potreba lastne knjižnice takrat ni tako živo stopala pred oči, ker so se lahko dobile knjige iz Gradca in Dunaja.

Tako je prišlo, da sedaj v Gradcu in na Dunaju imajo naše knjige, mi pa še tistih nimamo, ki so se v Mariboru tiskale.

S svojimi pičlimi sredstvi Zg. dr. še svoje strokovne zgodovinske in narodopisne knjižnice ni moglo prav spopolnjevati. Vendar je sčasoma knjižnica lepo narastla deloma po nakupu, deloma z darili.

Takoj po državnem polomu, ko so bile vseh misli drugam obrnjene, je Zg. dr. opozorilo takratno deželno vladó, naj izda novo naredbo zastran dolžnostnih izvodov, drugače bi iz one velehistorične dobe sedaj ne imeli sploh nobenih tiskovin. Vlada je temu ustregla ter zaukazala dopošiljanje dolžnostnih izvodov tudi knjižnici Zg. dr. in s tem v principu priznala javnouradni značaj te knjižnice.

Žalibog se ni nihče našel, ki bi bil v ministrskem svetu, ko se je pripravljala enaka potreba za celo državo, pojasnil potrebo in važnost javne knjižnice za obmejni Maribar. Pač pa je deželna vlada 18. februarja 1921 št. 1886 obnovila za Slovenijo prejšnjo naredbo.

Za časa Pfeiferjevega gerentstva se je tudi mestna občina začela zanimali za to stvar. Nakupila je od hudo bolanega prof. Kaspreta njegovo knjižnico in dr. I. Lah je skušal skoncentrirati v Mariboru obstoječe zasebne knjižnice. Obrnil se je najprej na Zg.

Gladiatorji.

Druga knjiga. — Anteros.

(77. nadaljevanje.)

Ostro je pogledal Placid sobarico. Dobro izsolano dekle pa je povsle oči in poskušalo zardeti. Tudi v Valerijinem obnašanju je bilo nekaj kar mu ni ugajalo, toda pripravljen je bil, da verjame več nego je upal, — da verjame vse, kar si je želel.

„Redkokedaj prosim za kako reč“, je nadaljevala ter ponosno in izzivalno dvignila glavo, „laže mi je, deliti dobrote, nego prositi zanje. — In vendar, ne vem zakaj, — pa zdi se mi, da mi danes ni težko, prositi tebe za uslugo.“

Mehek smehljal se ji je razlil po ponosnem licu, dvignila je oči in mu za trenutek pogledala naravnost v oči, nato pa jih je povsila in se iznova začela igrati s svojimi zapetnicami.

To je bilo najmočnejše njeno napadno orožje. Malokateri nasprotnik se mu je ubranil.

Ali se mu bo ustavljal on —?

Ljubil jo je, kakor more ljubiti enake tak značaj, kot je bil njegov.

Toda šlo je za življenje in smrt, ne samo za žensko igranico, kajti Eska je vedel za skrivnost, ki je mogla

v trenutku uničiti njegovega zapovednika —.

In tribun ni bil človek, ki bi bil žrtvoval svoje življenje za žensko — in četudi bi bila ta ženska Valerija.

Molčal je —.

Valerija je prebledela in se stresla od jeze.

„Ti mi odklanjaš mojo prošnjo!“ je vzkliknila in glas ji je trepetal od razburjenosti, jeze in užaljenih čuvstev. — Odklanjaš! — Ti — edini človek, pred katerim sem se toliko ponižala, edini človek, katerega sem kedaj prosila. — O, to je preveč —!“

Naslonila se je glavo na roke in njene bogati kostanjevi lasje so se ji ušuli čez bela ramena, ki so se burno dvigala, kakor bi plakala.

Očitajoče je gledala Mirina tribun na in šepetala: „E, da bi on vedel! Da bi on vedel!“

Tribun je bil vedno mnenja, da je v občevanju z drugim spolom boljje vozkel razvozlati, nego presekati. Zato je rekel: „Lepa Valerija! Vse drugo me prosi, samo tega ne! Zavezal sem se, da bom usmrtil tega človeka v 24 urah. — Ti to ni dovolj —?“

Nevarnost je torej pretila nemu.

ga je tako divje in strastno ljubila.

In Valerija je pozabila na samo sebe, na svoje lastno ponižanje. Od-

genila si je las raz čelo in vsa lepa in mamljiva v svoj zmešnjavi in v svojih solzah je obrnila v tribuna svoje mokre oči in rekla:

„Misliš, da se brigam za tistega barbara —! Kaj je meni, če uočeš teh Britancev na stotine —! Za Mirino ni je žal, — in še huje, še mnogo huje me boli, da meni odbijaš mojo prošnjo.“

Dvoličnost ni delala tribunu nobenih težkoč. Ze več ko enkrat se je branil s tem orožjem, če ga je kdo ugnal.

Spodlljivo je torej poljubil njeno roko in rekel:

„Naj bo, kakor želiš! — Izročam ga tebi, stori z njim, kar hočeš! Eska je tvoja last, lepa Valerija, tvoja last od tega trenutka naprej!“

Črna misel mu je šinila skozi glavo. Ne bo tako težko, si je dejal, uničiti neprijetno pričo in obenem si ohraniti naklonjenost lepe gospe. Treba je bilo le enega zrncega ali dveh v poslednji skledi sužnjevi — in v miru je smel oditi v Valerijino palačo — smrti zapisan.

Verjetnost, da bo molčal v teh kratkih uricah, je vzel tribun že v svoj račun. Sicer pa, si je mislil, ne bodo vzbudile mnogo suma izpovedbe človeka, ki mu smrt gleda iz oči. Valerija se bo dala potolažiti in krivda

na katkega oproščence ali pa klienta zvaliti —.

Pa Placid ni računal z žensko vnetostjo in prenačlenostjo —.

Valerija je tlesnila z rokami in živahno vzkliknila:

„Hitro, Mirina, hitro! Prinesi mi tablice! — Naj napiše svoje naročilo, in moji ljudje naj grečo ponj, prađen Placid odide —!“

„Ne —!“ ji je segel tribun v bese, nekoliko zmeden. „Jaz vsem takoj domov! Ze predolgo sem se zamudil! — Na svidenje, Valerija! Preden zaide solnce, se boš prepričala, da je Placid ponosen in srečen, ker more izpolniti tvoje želje —!“

Globoko se je priklonil in preden ga je mogla zadržati Valerija, je odšel in stopil na svoj voz.

Osupla je gledala Valerija za njim —.

Pa komaj je zamrl ropot koles zunaj v poruku, so se ji zabliskale oči, poklicala je pritlikavega zamorca, ki je neopažen ležal v kotu, in mu naročila, naj hiti za vozom in pogleda, kam se je odpeljal.

Nato pa je divje strmela v obraz Mirinin in se nasmejala s čudnim — strtim glasom —.

(Dalje prihodnjik.)

dr., ki je takoj na najlojalnejši način pristalo na to. Oba naslednika Pfeiferjeva sta stvar podpirala, a vprašanje prostorov je delalo velike težave in opetovana selitev povzročila mnogo škode in stala veliko truda. Vlada pa se ni zganila več in še do danes ni znano, se li je dotična vloga Zg. dr. predložila osrednji vladi ali ne.

Nov mestni svet je to akcijo znatno pospešil in odkazal knjižnici lepe prostore v I. nadstropju kazine. Knjige so se med tem znatno namnožile, naročile razne revije in treba je le uradnika, ki bi nakopičen material uredil in bil na razpolago občinstvu.

Pri sedanjih finančnih mizerijah, ko se nam zapirajo celo bolnišnice, kajpada ni pričakovati od državne vlade znatnejše podpore. To mora nadomestiti privatna iniciativa in požrtvovalnost.

Vsi, katerim je na srcu povzdiga naše kulture v obmejnem Mariboru, naj podpirajo to reč z denarnimi prispevki ali s knjigami v kateremkoli jeziku. Najmanj, kar se sme pričakovati, je to, da si ne bo nihče iz strankarske strasti vtisnil herostratskega pečata in bi tej velekulturni zadevi metal polena pod noge.

Študijska knjižnica je sprejela darila: Podružnica splitske zadruške banke v Mariboru 100 Din, Narodna banka v Mariboru 100 Din, dr. F. Lukman, univ. prof. v Ljubljani 10 vez. knjig, knjigotržec W. Heinz 90 zveskov grških in rimskih klasikov in dr. knjig, dr. Fr. Kovačič 10 letnikov raznih poučnih časopisov, deloma vezanih. Darovateljem iskrena zahvala, drugim pa prošnja in priporočilo. — Do ureditve je knjižnica odprta ob torkih in četrčkih od 15. do 17. ure.

Iz Maribora.

Redka starost. Dne 6. t. m. je obhajala v Mariboru gospa Amalija Kukovič, roj. Orožen, svoj 94. rojstni dan. Ona je vdova davčnega nadupravitelja Antona Kukovič, znanega botanika in ornitologa, in sestra rajnega gosp. stolnega prosta zgodovinarja Ignacija Orožna. To redko obletnico praznuje gospa Kukovič čila in zdrava v krogu svojih otrok. Med njimi je tudi g. župnik M. Kukovič iz Dobrne. Naj bi dobra mati doživela še mnogo let in praznovala tudi 100. letnico.

Nov način sleparstva. Sleparji so raznesli vest, da je začela vrednost ameriškega dolarja in laške lire padati, vedli so celo povedati, da je vrednost lire padla na 6 in vrednost dolarja na 150. Lahkoverni ljudje, zlasti begunci in tisti, ki so se vrnili iz Amerike, so sleparjem nasledili, ter poceni poprodali svoje lire in dolarje, češ, da rešijo, kar se še da rešiti. Tako na pr. so zlasti v Mariboru prav pridno prodajali lire — brezvestnim spekulantom.

Doba demokratizma — doba korupcije. Na stanovanjskem uradu mariborskega glavarstva vlada največja natančnost in častivredna enakopravnost. Da bo žel stanovanjski urad tem večjo za-

služeno »hvalo«, hočem odpreti javnosti oči, da dobi malo vpogleda v uradno nepristransko delovanje. Lastnik hiše v Krčevini št. 183 ima družino obstoječo iz 8 članov. Ker se je zdela stanovanjskemu uradu družina menda prevelika, je zasegel podstrešno stanovanje, kuhinjo in sobo, čeravno se je uporabljala kuhinja kot spalna soba. In stanovanjski urad se v resnici ni zaračunal. Služkinja je pobrala »omnia sua« in odšla na dopust, ker ni bilo za njo več prostora. Pohištvo iz podstrešnega stanovanja je romalo radi pomanjkanja prostora na postrešje. Da bi se slava stanovanjskega urada še povečala, je zasegel to stanovanje na podlagi krivih podatkov.

Dobrodelna tombola v prid ubožne dece mariborske se je vršila v nedeljo popoldan na Glavnem trgu ob udeležbi desetisočglave množice. Razdelilo se je 700 dobitkov med temi kot glavno tombolo 2000 kg premoga, ki ga je zadel Peter Žlahčič, policijski agent. Gmoten uspeh tombole je prav dober kajti za srečke se je izkupilo 52.000 K, v novcih se je nabralo 10.000 K, vse dobitke so darovale mariborske trgovci, med katerimi gre posebna zahvala gg. Uher za premog, V. Freundu, Bergu in Badlu za usnje, Scherbaumu in Rosenbergu za moko, kakor tudi vsem ostalim darovalcem. Na račun te tombole se je nabavilo že v decembru 70 šolarjev čevlje, dočim ostane drugi del za vzdrževanje dečje stanice v Strossmajerjevi ulici.

Cercle français. Ustanovni občni zbor društva bo v četrtek, dne 16. t. m. ob 19. uri na moškem učiteljsku. Glasovalno pravico bodo imeli vsi, ki bodo do tedaj sprejeti kot člani in bodo vplačali vsaj vpisnino.

Priljubljeni odbor,

Župnijski uradi pozor! Na dopis v »Strazi« št. 25 pod napisom »za župnijske urade« se zopet oglasi župnijski urad, ki se je obnil na delegacijo ministrstva financ z vprašanjem: Kako je kolekovati matične izpiske? Župnijski urad je posetel vprašal, kako je treba kolekovati samske liste in razložil, da je to prav za prav notranja cerkvena zadeva in da je tedaj samski list koleka prost. Delegacija je na to vprašala, komu se izdajajo samski listi, v kakšen namen in s kakšno vsebino. Ko je župnijski urad to razložil in tudi vposlal vzorec samskega lista s približno tako vsebino, kakoršna je na latinski tiskovini »testimonium status liberie« je odločila delegacija tako-le: Samski list s tako vsebino, kakor je »testimonium status liberie«, je podvržen kolkovini 5—Din.; če se v samskem listu potrjuje samo samski stan dotične osebe, se mora kolkovati z 2—Din., če je še pa kakšna nadaljna opazka zraven, se pa mora kolekovati z 5—Din. Delegacija je povdarjala, da trditev, samski list je notranja cerkvena zadeva in kot taka koleka prosta, ne drži, saj mora biti župnik tudi za državni forum prepričan o samskem stanu tuje osebe, ki želi zakon skleniti. Ustanovile se bodo

pokrajinske oblasti; veliki župan, ali kakor se bode načelnik te oblasti imenoval, bo imel, kakor se je že pisalo, tudi pravico in dolžnost, matično uadovanje nadzirati, bo imel tedaj tudi vpogled v poročne listine. Glede kolekovanja se bo nadzorovalni organ ravnal po odlokih in tolmačenju delegacije ministrstva financ, ne pa po naziranjih posameznih pisateljev župnijskih matic; če ne bo našel listin pravilno kolekovanih, tudi ne pravilno kolekovanih samskih listov, bo pa prišlo nocióniranje in kazen. Kolekujemo toraj samske liste pravilno kakor zahteva delegacija, potem pa tudi zato »ut simus unum«.

Dopisi.

Muretinci niže Ptuj. Našim samostojnejšem se je zopet enkrat v glavi zavrtele in torej ni čuda, da so se pritožili na deželno vlado v Ljubljani, češ, da občinski računi od prejšnjih let niso pravilno sestavljeni. Deželna vlada je res njihovo pritožbo vzela na znanje in pregledala občinske račune od prejšnjih let, ki so pa bili v največjem redu. Samostojneži niso drugega dosegli, kakor dolge nosove za pustni torek.

Razgled po svetu.

Saljivi napisi na nagrobnih spomenikih. Po nekod na Tirolskem imajo navado, da napravijo na nagrobne spomenike saljive napise, kot stoji na primer napisano na nagrobnem spomeniku nekega zdravnika: Tukaj počiva zdravnik, in oko nekega moža, kateremu je moral odvzeti bolno oko. Na nekem drugem spomeniku: Ko ga je smrt zgrabila za vrat, je pozabil zaklicati: Počaka! še malo! Na grobu nekega odvetnika: Smrt se ni ozirala na njegovo in napravila je kratek proces. Na nagrobnem spomeniku nekega obrtnika: Smrt se je tiho po noči prikradla, ker bi bila sicer dobila batino ako bi bila prišla po dnevu.

Švica se iznebila vseh Habsburžanov. Ker je dne 23. februarja moral zapustiti sin bivšega cesarja Karla v spremstvu nadvojvodinje Terezijske Švice, se je ta država iznebila vseh Habsburžanov.

Vajenca iz poštene hiše, ki je dovršil nekaj srednjih ali moškolijskih šol, sprejme takoj tiskarna sv. Cirila v Mariboru.

Spodnještajerska ljudska posojilnica v Mariboru, Stolna ulica šte. 6, r. z. z n. z.

obrestuje od Novega leta naprej navadne vloge po

4¹/₂ %

Trajne in večje vloge pa po dogovoru.

Kupim vinogradno posestvo v okolici Maribora ali Celja, ali manjšo hišo s trgovino v Mariboru. Ponudbe na H. J. Maribor, Stritarjeva ul. 5 1—2 89

Malo posestvo z opeko zidano hišo, 3 sobe, 2 kuhinji, 1 hlev, 1 klet, pol orala njive, sadonosnik blizu drž. ceste, 2 postaji od Maribora, primerno za kakega obrtnika ali železničarja se proda. Cena 95.000 K. Jevšenak Alojzij, sodar, Slivnica pri Mariboru. 92

ZAHVALO za uspešno zdravljenje moje žene, izrekam gospodu dr. Simonu Jagodiču, okr. zdravniku v Slov. Bistrici ter ga tem potom vsem toplo priporočam. LEOPOLD ŠLOSAR kovač na Gornji Polskavi. 1—3 123

Kupim dobro vpeljeno trgovino z mešanim blagom, eventualno z hišo na deželi. Ponudbe pod »Trgovina« na oglasni zavod I. Sušnik, Maribor, Slovenska ulica 15. 85 2—3

Žepne ure precizijske in stenske popravlja najsolidnejše tvrdka R. Bizak, Maribor, Gosposka ulica šte. 16. 20—30

Trapistovski sir se dobi prvovrsten pri **Matija Lah-u** Maribor, Glavni trg 4

Uboga mati pravi dobro srečne hudi, kateri bi njenega 2 in pol leta starega otroka vzel za svojega. Naslov pove Josip Mikar, Studenci, Ciril Metedova ulica št. 18. 99

Zamenja se ennadstropna hiša v Mariboru za posestvo v okolici. Vprašati v pisarni dr. Škapica, odvetnika v Mariboru. 91

Železnobetonske stopnice 24 komadov, 1,54 metr. dolge se takoj prodajo v Tiskarni sv. Cirila v Mariboru.

AUTOTAKSA

Ivan Völker

Maribor, Kersnikova ulica 1, Telefon 109.

DOBRO IN PO CENI

kupite edino pri tvrdki

JAKOB LAH

Maribor, Glavni trg 2.

Zimsko perilo, obleke, klobuke, čevlje, dežnice, copate, nogavice ter razno galanterijsko blago.

Najceneje

1—842

Solidno!

TRGOVINA

Na drobno emajlove, st. klene, porcelanaste in majolične posode se priporoča cenj. občinstvu

Albert Vicel, Maribor, Glavni trg 5.

Zadružna gospodarska banka d.d.

Podružnica v Mariboru.

Začasno: Koroška cesta 1/1. — Telefon 311. — Brzjavlj: Gospobanka.

Centrale: Ljubljana. **Podružnice:** Djakovo, Sarajevo, Sombor, Split, Šibenik. **Ekspozitura:** Bled.

Interesna skupnost z Sveopčo Znanstvenko banko d. d. v Zagrebu in njeno podružnico v Karlovcu in Gospodarsko banko d. d. v Novem Sadu.

Kapital in rezerve skupno z afilijacijami čez K 50.000.000.—.

Daje trgovske kredite, eskomptira menice, lombardira vrednostne papirje, kupuje in prodaja tuje valute in devize, sprejema vloge v tekočem računu in na vložne knjižice ter preskrbuje vse bančne in borzne transakcije pod najugodnejšimi pogoji.

Pooblaščen prodajalec srečk državne razredne loterije.